

Fakta om chagas

Sykdommen chagas er oppkalt etter den brasilianske legen Carlos Chagas. Verdens Helseorganisasjon (WHO) regner den som den mest alvorlige parasittsykdommen i Latin-Amerika. Chagas finnes kun i Amerika, og så mange som 18 millioner mennesker er i dag smittet. Mer enn 100 millioner mennesker, eller 20 prosent av Latin-Amerikas befolkning, står i fare for å bli smittet med chagas, og det er stor sjanse for at man dør av sykdommen. Barn under 15 år er særlig utsatt for å bli smittet.

Slår til om natta

Chagas er en sykdom som utvikles på grunn av en parasitt. Parasitten er et snyltedyrt som slår til om natta og går inn i blodet og til leveren, der den formerer seg. Parasitten kommer seg inn i kroppen ved å bli med blodsugende biller (kyssebiller) som biter sovende mennesker i ansiktet, gjerne rundt munnen eller øynene. Sykdommen man får i kroppen kommer ikke fra selve bittet, men et stoff billen legger igjen etter å ha sugd blod. Når de som har blitt bitt, klør seg på bittet, hjelper parasittene til å komme inn i blodet.

Sykdommen kan også overføres med blod, fra mor til barn i svangerskapet og kanskje også ved amming. Spredning gjennom blod er veldig vanlig. Enkelte steder kan så mange som 28 prosent av blodgiverne være smittet med chagas. Dette er vanlig fordi blodtapping og transport av væsker er dårlig kontrollert i Latin-Amerika.

Knyttet til fattigdom

Faren for å bli smittet er direkte knyttet til fattigdom. Kyssebillen trives i vegger og tak i de dårlige husene til fattigfolk på landet eller i slummen rundt de store byene. Særlig tiltrekkes den av boliger av leire eller upusset sement, med strå, halm eller palmeblader på taket. Parasitten kan også leve og formere seg gjennom rundt 150 dyrearter. Mange av disse dyrene har nær kontakt med mennesker.

Utviklingen av sykdommen kan deles i to faser. I den første akutte fasen får man feber, opphovnete lymfekjertler, forstørrelse av leveren og betennelse i selve bittet. Dette er mest vanlig hos barn. Hos mange andre, og spesielt voksne, er det ingen tydelige tegn på infeksjon. Dødeligheten blant barn under to år er veldig stor i denne fasen.

Den andre, kroniske fasen bryter ut etter 10-20 år, og da ødelegger parasitten pasientens hjerte, indre organer og nervesystem. Pasienten vil til slutt dø av hjertesvikt.

Dyr behandling

Det finnes ulike behandlingsmetoder, men det er kostbart. Dessuten har behandlingen ofte liten effekt hvis man ikke får rask hjelp. Den mest effektive metoden mot sykdommen er å jobbe for ikke å bli smittet. Dette kan gjøres ved å utbedre hus slik at kyssebilla ikke slipper inn, og ved å kontrollere at ingen blodgivere er smittet med chagas.

Konvensjonen (felles avtale mellom flere land) for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter garanterer alle mennesker rett til å overleve og de beste muligheter for god helse og levestandard. Men i praksis er det mye som gjenstår før denne rettigheten blir gjennomført, særlig for sykdommer som chagas, som rammer de aller fattigste. I de nyere menneskerettighetskonvensjonene, som Barnekonvensjonen, blir det lagt stor vekt på internasjonalt samarbeid, og det skal tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov for ressurser til å bekjempe fattigdom og sykdommer som chagas.

Plan arbeider med å forebygge chagas i blant annet Honduras og Bolivia. Hvor mye penger innbyggerne har og hvordan samfunnet fungerer er avgjørende for hvor mange som blir smittet. Plan jobber for å begrense spredning gjennom å utdanne og bevisstgjøre de som er mest utsatt for smitte. I tillegg gir de innbyggerne insektmidler for å kjempe mot billen og hjelper de med forbedring av boligene. Et av Plans hovedprinsipp, er at de som er i fare for å bli smittet, må jobbe sammen med Plan for å unngå at flere blir smittet.